

**ПЕРША СЕСІЯ
НАУКОВОЇ ШКОЛИ-СЕМІНАРУ
„АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕТНОЛІНГВІСТИКИ”.**

З ініціативи відділу діалектології Інституту української мови Національної академії наук в Україні створено наукову школу-семінар „Актуальні проблеми етнології”, яка розпочала роботу в Житомирському державному університеті імені Івана Франка. Метою діяльності школи є організація дослідників, які працюють у галузі етнології, та координування їх наукової роботи, а відтак – поширення й розвиток цього перспективного напряму мовознавства в Україні. Робота школи проходитиме у вигляді щорічних сесій. Перша сесія, організаторами якої виступили Відділ діалектології Інституту української мови НАН України та Північноукраїнський діалектологічний центр імені професора М.В.Никончука Житомирського державного університету, відбулася 31 березня – 2 квітня 2005 р.

Роботу сесії було розпочато з презентації школи, яку відкрив ректор університету, доктор філософських наук, професор П.Ю.Саух. У вступному слові ректор зокрема зазначив, що увага до української національної культури, необхідність підготовки фахівців, які з наукових позицій на рівні сучасних вимог могли б оцінювати культуру України в контексті слов'янської культури, зумовила потребу створення наукової етнологічної школи для молодих учених. Оголосивши наказ про створення з 1 березня 2005 р. школи-семінару „Актуальні проблеми етнології”, ректор висловив сподівання, що це буде постійна школа і науковий осередок, наслідком роботи якого стануть нові наукові здобутки в галузі етнології. А науковий підхід до розв'язання проблем національної культури має сприяти піднесенню духовності українського народу та його національної самосвідомості.

У роботі сесії взяли участь науковці з Києва, Житомира, Львова, Луцька, Чернігова, Умані, Луганська, Миколаєва, Ізмаїла, а також з Белграда (Сербія і Чорногорія).

Увагу зосереджено насамперед на підготовці молодих науковців, тому основними формами роботи школи було обрано лекції, семінари, а також дискусії та круглі столи. Така форма роботи наукового зібрання в Україні запроваджена вперше: лекції провідних українських і зарубіжних фахівців у галузі етнології поєднано з представленням перших результатів досліджень

Кроніка наукового життя

молодих учених – аспірантів, магістрантів, студентів-дипломників.

Добір тематики лекцій зумовлений завданнями першої сесії школи. У лекції П.Ю.Гриценка (Київ) „*Етнолінгвістика: сутність, основні завдання та методика дослідження*” викладено основи етнолінгвістики як сучасного напрямку дослідження мови і культури, наведено інформацію про різне розуміння базових термінів і понять етнолінгвістики, схарактеризовано основні завдання та методи дослідження. Підкреслено, що в сучасній славістиці існує кілька сформованих етнолінгвістичних шкіл з відмінними підходами до об’єкта вивчення та використовуваних прийомів. Відзначено особливу роль московської етнолінгвістичної школи академіка М.І.Толстого та його послідовників, люблінської школи етнолінгвістики, сформованої зусиллями Єжі Бартмінського та його послідовників. Підкреслено, що сьогодні існує чимало спроб комплексного аналізу явищ мови і культури, зокрема в ареалогічному плані (досвід познанської школи регіонального картографування мови і традиційної культури). У лекції В.Л.Конобродської (Житомир) „*Обрядовий текст: єдність слова і невербальних засобів вираження*” зосереджено увагу на методологічних засадах одного з аспектів етнолінгвістики – дослідження явищ традиційної народної духовної культури як цілості, культурного тексту в єдності, взаємодії і взаємозумовленості вербальних і невербальних засобів вираження значень. Наголошено на особливостях базових понять етнолінгвістики, дещо відмінних від аналогічних лінгвістичних, зокрема поняття *семантики* та *полісемії, синонімії, антонімії*. Розглянуто засади та запропоновано власний досвід етнолінгвістичного картографування, у якому застосовано новаторські прийоми в його методиці, де об’єктом (поряд із назвою, усталеною словесною формулою, міфічним образом, фольклорним сюжетом, обрядовою реалією, дією, виконавцем та ін.) виступає *міфологічний мотив*. Г.Л.Аркушин (Луцьк) у лекції „*Діалектна назва: мотивація, культурологічний аспект*” звернув увагу на культурне тло у мотивації діалектних назв, на багатьох прикладах продемонстрував роль інформації про обряд, повір’я як єдине джерело для об’єктивного встановлення мотивації діалектної назви. У лекції Деяна Айдачича (Белград) „*Етнолінгвістичні дослідження у слов’янознавстві: сербська етнолінгвістика*” проаналізовано стан етнолінгвістичних досліджень у Сербії на тлі інших слов’янських наукових шкіл, зокрема польської та російської. Особливо цінним був огляд низки праць сербських етнолінгвістів. Н.В.Хобзей (Львів) у лекції „*Дослідження гуцульської культури в етнолінгвістичному аспекті*” розкрила засади комплексного етнолінгвістичного дослідження культури Гуцульщини, підкресливши роль сучасних польових фіксацій матеріалу та специфіки давніших джерел про культуру Гуцульщини. Поставлено питання лексикографічного опрацювання інформації про традиційну культуру Гуцульщини.

Керівництво роботою семінарських занять здійснювали Л.В.Непоп (Київ), Н.А.Цимбал (Умань), В.М.Мойсієнко, Г.І.Гримашевич та

Г.М.Доброльожа (Житомир). На семінарських заняттях прозвучали блоки тематично погрупованих доповідей і повідомлень, у яких представлено фрагменти мовного, етнографічного й фольклорного матеріалу з різних діалектно-культурних зон України та його етнолінгвістичне опрацювання.

Досвід збирання матеріалу та дослідження номінації традиційних народних календарних і некалендарних обрядів запропоновано в доповідях О.Дакі (Ізмаїл), О.Жвавої (Миколаїв), М.Шарапи та Т.Помінчук (Житомир). Багатий матеріал і застосування елементів комплексної методології у дослідженнях необрядових явищ традиційної народної духовної й матеріальної культури представлено в доповідях Г.Гримашевич, В.Мойсієнка, В.Прус, Н.Костишиної та Л.Рубан (Житомир). Поліаспектність етнолінгвістичних досліджень (семантика та етнокультурна мотивація української фразеології і вторинної номінації, етнолінгвістика в лінгводидактиці тощо) була продемонстрована в доповідях Н.Медвідь (Умань), Г.Доброльожі та Н.Дяченко (Житомир).

Після завершення занять було проведено підсумкове засідання школи, упродовж якого учасники сесії висловили свої думки і враження про роботу школи та виступили з рекомендаціями і пропозиціями. У виступах відзначено доцільність заснування школи, високий рівень організації роботи її першої сесії, раціональність вибору та ефективність форм роботи школи, високий рівень лекційного матеріалу, що сягає загальнослов'янського науково-інформаційного простору, широту охоплення й тематичну розгалуженість досліджень різних поколінь науковців, представлених на семінарах.

Тож з 1 березня 2005 року в Житомирському державному університеті імені Івана Франка працюватиме постійна наукова школа-семінар „Актуальні проблеми етнолінгвістики”. Вона щорічно збиратиме науковців, які здійснюють дослідження в галузі етнолінгвістики, для участі в роботі кожної чергової сесії. Для читання лекцій запрошуватимуться провідні українські і зарубіжні вчені, а слухачами можуть стати молоді дослідники, які обрали етнолінгвістику напрямом своєї наукової роботи.

Керівник наукової школи-семінару
„Актуальні проблеми етнолінгвістики”
В.Л. Конобродська